
Vergaderjaar 2016-2017

**CXXIII Raming der voor de Eerste Kamer in 2018 benodigde uitgaven, evenals
aanwijzing en raming van de ontvangsten**

A herdruk¹ RAMINGEN

Den Haag, 23 mei 2017

Ter voldoening aan artikel 16 van het Reglement van Orde biedt de Huishoudelijke Commissie hierbij de Kamer de raming aan van de in 2018 voor haar benodigde uitgaven, alsmede die van de in dat jaar te verkrijgen ontvangsten en van de meerjarencijfers. De ramingen zijn bestemd om, na door de Kamer te zijn vastgesteld, bij de regering te worden ingezonden ten behoeve van de Rijksbegroting voor het jaar 2018.

De Huishoudelijke Commissie,

Broekers-Knol, Voorzitter
Flierman
Backer

Hamilton, Griffier.

---

¹ herdruk in verband met foutieve vergaderjaar

Inleiding

Taken en taakvervulling Eerste Kamer der Staten-Generaal

De kerntaken van de Eerste Kamer der Staten-Generaal liggen in het, als sluitstuk van de wetgevingsketen, toetsen van voorgenomen wetgeving en het controleren van de regering. De Eerste Kamer besteedt daarbij bijzondere aandacht aan de beoordeling van de wetgevingskwaliteit. Ter ondersteuning van hun werkzaamheden voorziet de ambtelijke organisatie de Kamerleden digitaal van wetgevingsdossiers en informatiedossiers. Bij de voorbereiding van wetgevingsdossiers wordt rekening gehouden met de in 2008 vastgestelde lijst aandachtspunten voor de wetgevingskwaliteit.

Voorts heeft de Eerste Kamer taken op het terrein van de Europese wetgeving en het Europese beleid. Deze zijn door de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon in omvang en intensiteit toegenomen.

De verwerking van de wetgevende productie van elf ministeries, als ook de beoordeling van Europese wetgevings- en beleidsvoorstellen, vergt grote inzet, maar ook een doelmatige werkwijze. Dankzij het parttime karakter van de taakuitoefening door de Leden van de Eerste Kamer en de naar internationale maatstaven zeer bescheiden omvang van de parlementaire staf, is de Eerste Kamer een van de minst kostende parlementaire huizen van Europa.

De huidige zittingsperiode van de Eerste Kamer is begonnen op 9 juni 2015. Op 15 maart 2017 zijn er verkiezingen gehouden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Onder regie van de Tweede Kamer vinden onderhandelingen plaats ter voorbereiding van de vorming van een nieuw kabinet. Het aantreden van een nieuw kabinet zal in het begrotingsjaar ongetwijfeld een nieuwe impuls aan de wetgevingsagenda geven.

In het vergaderjaar 2015-2016 heeft er binnen de Eerste Kamer discussie plaatsgevonden over de wenselijkheid van een herbezinning op het functioneren van het parlementair stelsel. Een plenair debat op 19 januari 2016 leidde tot de aanvaarding van een motie waarin de Kamer uitspreekt dat in het licht van een aantal actuele ontwikkelingen bezinning over verkiezing, taken, positie en functioneren van het parlementair stelsel en de parlementaire democratie gewenst is. Ook de Tweede Kamer sprak zich uit voor de instelling van een Staatscommissie. De ministerraad heeft op voorstel van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 27 januari 2017 besloten tot instelling van een Staatscommissie Parlementair Stelsel. De Staatscommissie heeft de opdracht om te onderzoeken of er veranderingen nodig zijn in het parlementaire stelsel en de parlementaire democratie en zo nodig aanbevelingen te doen. De minister is na overleg met de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer tot zijn voorstel gekomen. In het instellingsbesluit is tot uitdrukking gekomen dat de Staatscommissie periodiek overleg voert met een door de Kamers ingestelde parlementaire begeleidingsgroep. Het rapport van de Commissie wordt eind 2018 verwacht.

Aan het begin van het parlementaire jaar 2016-2017 heeft de Eerste Kamer een Tijdelijke Commissie Werkwijze Eerste Kamer ingesteld. De taakopdracht van de commissie is: het uitvoeren van een analyse en het doen van aanbevelingen met betrekking tot de (interne) werkwijze van de Eerste Kamer. De aanbevelingen van de commissie die in juni/juli 2017 verwacht worden, kunnen in het begrotingsjaar invloed hebben op het werk van de Eerste Kamer. Naar verwachting zullen de kerntaken van de Eerste Kamer in 2018 in elk geval worden vervuld met inachtneming van de volgende uitgangspunten:

- De Eerste Kamer distribueert haar vergaderstukken via een *tablet* naar de 75 Senatoren. Op deze wijze kunnen de Kamerleden de volledige informatiestroom van agenda's, wetsvoorstellen, Kamercorrespondentie en andere vergaderstukken digitaal raadplegen en beheren.
- Met het oog op de kwaliteit, diepgang en samenhang in het werk van de Eerste Kamer is er sprake zijn van betrokkenheid van het maatschappelijk veld bij het wetgevingsproces in de vorm van expertmeetings, symposia, hoorzittingen en - incidenteel - werkbezoeken.
- De Eerste Kamer streeft ernaar de begrotingshoofdstukken voor 1 januari van het desbetreffende kalenderjaar te hebben behandeld. De voorbereiding en behandeling van de Rijksbegroting ondervindt invloed van Europese verplichtingen. Daarbij moet een onderscheid worden gemaakt tussen de interactie van regering en Kamer tijdens het 'Europees Semester', de periode van begrotingsvoorbereiding in wisselwerking met Europese instellingen, en de behandeling van de begrotingshoofdstukken na Prinsjesdag die in beginsel voor de aanvang van het begrotingsjaar moet zijn afgerond. De inzet van de Kamer is dat er zowel tijdens het Europees semester als in het 'nationaal semester' voldoende gelegenheid is tot debat met de regering over de voornemens met betrekking tot de rijksfinanciën. Een vergelijkbare werkwijze geldt voor de verantwoording na afloop van het begrotingsjaar
- Soms kiest de Kamer er voor over een belangrijk thema een beleidsdebat met de regering te voeren. Inhoudelijke uitgangspunten ten aanzien van beleidsdebatten zijn: een duidelijke afbakening van het onderwerp van een beleidsdebat; een benadering vanuit de volgende invalshoeken: een interdepartementale benadering; een integrale benadering (combinatie van beleidsterreinen); een lange termijn perspectief. Een beleidsdebat schenkt aandacht aan rechtmatigheid, doelmatigheid, en uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van (voorgenomen) beleid.
- Alle vakcommissies van de Kamer hebben betrokkenheid bij de totstandkoming van Europese wetgeving. De commissies bepalen zelf welke dossiers hun bijzondere aandacht zullen krijgen en treden vanaf het moment van indiening door de Europese Commissie in overleg met de regering. De dialoog kan zich ook uitstrekken tot de Europese Commissie, het Europese Parlement en de nationale parlementen van de lidstaten. De Kamer tracht niet alleen op het vlak van de subsidiariteitstoets tot afstemming met de Tweede Kamer te komen, maar zoekt over de brede nationale en Europese linie de samenwerking op. Ondersteunend bij de vervulling van de Europese taken is de Europapoort (de Europese website van de Eerste Kamer), www.europapoort.nl. Per commissie maakt deze website het Europese werkveld inzichtelijk. Tevens brengt de Kamer driewekelijks een nieuwsbrief uit, EUupdate.
- De website www.eerstekamer.nl is zodanig ingericht dat belangstellende burgers, maatschappelijke organisaties en bestuurlijke gremia op de voet kunnen volgen wat zich in de Eerste Kamer afspeelt, wat de stand bij de behandeling van wetgeving door de Eerste Kamer is, wat de Kamer middels toezeggingen en moties heeft bewerkstelligd, hoe wordt omgegaan met Europese dossiers en hoe de Eerste Kamer de regering controleert. De website bevat vooraankondigingen van Kamervergaderingen met een heldere

beschrijving van de voornaamste wetsvoorstellen op de Kameragenda. Onder meer via twitter wordt aandacht gevraagd voor de websites van het parlement. Op de vergaderdagen zijn de plenaire debatten in de Eerste Kamer via een livestream op de website te volgen. In de afgelopen jaren is de kwaliteit van de weergave sterk verbeterd door het aanbrengen van nieuwe camera's, een nieuwe geluidsinstallatie, een nieuwe belichting in de zaal en een nieuw beheersysteem voor de audiovisuele installaties. Op de website zijn ook de Jaarberichten van de Eerste Kamer te vinden.

- De verslaglegging van de plenaire vergadering vindt plaats met behulp van het zgn. 'VLOS-programma' dat de Tweede Kamer heeft ontwikkeld en ook in de Eerste Kamer is geïmplementeerd. Het systeem maakt het mogelijk om de verslagen binnen enkele uren op internet en intranet te publiceren. Op de website is een audiovisueel beeldverslag gekoppeld aan de schriftelijke weergave van de bijdragen van de sprekers in een debat.
- De Eerste Kamer heeft beperkte middelen beschikbaar voor fractieondersteuning. De fracties zijn zelf verantwoordelijk voor de besteding van de budgetten die voor hun directe ondersteuning beschikbaar zijn binnen de kaders die de *Regeling financiële ondersteuning fracties Eerste Kamer 2015* daaraan stelt..
- Op Koninkrijksniveau onderhoudt de Eerste Kamer, evenals de Tweede Kamer, nauwe contacten met de Staten van de landen van het Koninkrijk in het Caribisch gebied (Aruba, Curaçao en Sint Maarten). Zij participeert in het Interparlementair Koninkrijksoverleg (IPKO). Ook onderhoudt zij contacten met Caribisch Nederland.
- De Eerste Kamer vormt voor Senatoren en medewerkers een inspirerende werkomgeving. Jong talent krijgt de mogelijkheid kennis te maken met die werkomgeving door middel van een stageprogramma.

Internationale activiteiten

De Eerste Kamer is ook internationaal actief. Daarbij geldt dat het parttime karakter van het lidmaatschap grenzen stelt aan wat er mogelijk is. Er zullen altijd rationele keuzes moeten worden gemaakt uit het brede aanbod van internationale activiteiten.

De Eerste Kamer neemt deel aan de delegaties van de Staten-Generaal naar de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa, de Parlementaire Assemblee van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), de Euro-Mediterrane Parlementaire Assemblee, de Parlementaire Assemblee van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en de Beneluxraad. Kamerleden nemen voorts deel aan conferenties van de Inter-Parlementaire Unie (IPU).

Voorts richt een aanzienlijk deel van de internationale activiteiten zich op de Europese Unie. Nationaal beleid en Europees beleid zijn nauw met elkaar verweven. Binnen de Europese Unie is, mede door de diplomatieke inspanningen vanuit de Eerste Kamer, de rol van de nationale parlementen versterkt. De procedures in het kader van de Europese werkwijze brengen mee dat er over belangrijke dossiers interparlementaire afstemming kan zijn. Daartoe worden primair digitale kanalen als IPEX, de interparlementaire website van de EU-lidstaten (www.ipex.eu) benut. Communicatie vindt ook plaats via de vertegenwoordigingen van de parlementen in Brussel.

Leden van de Eerste Kamer nemen deel aan de interparlementaire conferenties die in het kader van de parlementaire dimensie van het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie door lidstaten worden georganiseerd. Belangrijk zijn de vergaderingen van de Conferentie van commissies voor Europese aangelegenheden (COSAC) die halfjaarlijks plaatsvinden, als ook de voorzittersconferenties van de COSAC.

Voorts vindt halfjaarlijks plaats de Interparlementaire Conferentie die toezicht houdt op het Gemeenschappelijke Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) van de Europese Unie en op het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB). Eveneens halfjaarlijks is er een conferentie in het kader van het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de Economische en Monetaire Unie. Het Verdrag vraagt, op de voet van artikel 13, interparlementaire uitwisseling van informatie en gedachtewisseling over het begrotingsbeleid van de lidstaten. Sinds 2017 kent de Europese Unie voorts een Gemeenschappelijke Parlementaire Controle Groep Europol, waarin alle parlementen van de EU-lidstaten leden benoemen.

Een keer per jaar komen de Voorzitters van de nationale parlementen van de lidstaten van de Europese Unie bijeen voor de 'Speakers Conference'. Deze conferenties hebben na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon sterk aan betekenis gewonnen. Op de agenda staan actuele Europese onderwerpen die in alle nationale parlementen aan de orde zijn, als ook werkwijzen en 'best practices' inzake Europese aangelegenheden. De Speakers Conference wordt voorafgegaan door de 'Conference of Secretaries General' (Griffiersconferentie) waar, behalve de voorbereiding van de Speakers Conference, ervaringen met de ambtelijke inrichting van de parlementaire werkzaamheden op EU-gebied aan de orde komen.

Voorbereiding interparlementaire assemblees en vergaderingen

De Eerste Kamer hanteert rond de interparlementaire werkzaamheden de volgende werkwijze:

- a) voorbereiding en vaststelling van de inbreng in vergaderingen van assemblees/Europese vergaderingen vindt plaats in de daartoe geëigende commissies van de Eerste Kamer;
- b) na afloop van de interparlementaire activiteiten vindt terugkoppeling in commissieverband plaats door het agenderen van de in een assemblee en/of conferentie aangenomen stukken (resoluties, rapporten en aanbevelingen);
- c) relevante uitkomsten van interparlementaire activiteiten worden meegenomen bij debatten met de regering (bijvoorbeeld Algemene Politieke Beschouwingen en Algemene Europese Beschouwingen);
- d) ministers worden bij in de Kamer gebleken belangstelling voor onderwerpen op de agenda van de ministerraad uitgenodigd om te rapporteren over de voortgang in de besluitvorming in de ministerraden van de onderscheiden internationale organisaties waarbij ook verantwoord kan worden op welke wijze de ministerraden zijn omgegaan met rapporten en aanbevelingen van parlementaire assemblees;
- e) de ministers van Buitenlandse Zaken en/of Veiligheid en Justitie worden uitgenodigd voorafgaand aan de jaarlijkse ministeriële conferentie van de Raad van Europa overleg te voeren over de inzet van Nederland tijdens die conferentie;
- f) de agenda's van de 'Speakers Conferences' en de belangrijkste stukken daarvoor worden voor advies geagendeerd in de commissie voor Europese Zaken (EUZA); tevens wordt daarmee coördinatie vanuit Nederland bereikt van het werk binnen de Speakers Conference en de COSAC;

g) op de websites van de Eerste Kamer vindt berichtgeving plaats over de bijdragen die vanuit de Eerste Kamer zijn geleverd.

Ontvangsten van hoge buitenlandse functionarissen en parlementaire delegaties

Verzoeken van buitenlandse parlementaire delegaties om in de Eerste Kamer ontvangen te worden, worden aan de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) en/of de commissie Europese Zaken (EUZA), voorgelegd.. Doel, nut en rationaliteit worden afgewogen tegen tijdsbeslag en praktische inpasbaarheid van de ontvangst.

Officiële bezoeken aan het buitenland

Wanneer op het niveau van de Voorzitter of in delegatieverband een buitenlandse reis wordt gemaakt, wordt, analoog aan de voorbereiding van deelname aan internationale vergaderingen, de inbreng in de besprekingen die in het gastland worden gevoerd, tevoren voorbereid. Achteraf vindt terugkoppeling plaats in het College van Senioren, en de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en/of de commissie voor Europese Zaken.

Activiteiten gericht op (wederzijdse dan wel unilaterale) technische bijstand.

De Griffier en de griffie nemen deel aan interparlementaire ambtelijke netwerken die van belang zijn voor de organisatie van het parlementaire werk ('best practices'), als ook om goede ondersteuning te bieden aan internationale activiteiten van Voorzitter en Leden. In het bijzonder kunnen worden genoemd de Association of Secretaries General of Parliaments (ASGP; website: www.asgp.co) en het European Center for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD, website: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/pub/about.do>).

De ervaring heeft voorts geleerd dat de (efficiënte) werkwijzen binnen (de ambtelijke organisatie van) de Eerste Kamer voor buitenlandse parlementen soms een voorbeeldfunctie hebben. Tegemoetkomen aan verzoeken om informatieoverdracht over de organisatie van het parlementaire werk en de parlementaire gang van zaken rond wetgeving en beleid (ook Europees) draagt bij tot een positief beeld over de Eerste Kamer in internationaal verband.

Overige activiteiten

Educatieve programma's

Bijzondere aandacht hebben de educatieve programma's voor scholieren, zoals het project De Derde Kamer, waarin de Eerste Kamer een actief aandeel heeft. De Eerste Kamer faciliteert de werkzaamheden van ProDemos, Huis voor democratie en rechtsstaat. Veelvuldig brengen groepen bezoekers, scholieren en studenten via ProDemos een bezoek aan de Eerste Kamer.

Provinciebezoeken

Teneinde de bijzondere band tussen de Provinciale Staten en de Eerste Kamer, zoals die tot uitdrukking komt in de Kieswet, te onderstrepen, organiseert de Eerste Kamer in iedere zittingsperiode ontvangsten van Provinciale en Gedeputeerde Staten van de Provincies in het gebouw van de Eerste Kamer. De provinciebezoeken worden in deze zittingsperiode van de Eerste Kamer geclusterd naar regio's voortgezet.

Evenementen

Op initiatief van Senatoren of op verzoek van maatschappelijke organisaties, gesteund door Senatoren, vinden in het gebouw van de Eerste Kamer geregeld bijeenkomsten, symposia en bijzondere vergaderingen plaats waarin thema's aan de orde komen die raken aan rechtsstaat, parlement en democratie. Bezien wordt of in het bijzonder aandacht zal worden geschonken aan 70e verjaardag van de Conferentie van Den Haag (7-11 mei 1948) die uiteindelijk heeft geleid tot de oprichting van de Raad van Europa, de vaststelling van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, als ook de economische samenwerking in Europees verband.

Renovatie

Vanaf 2020 vindt een grondige renovatie plaats van de gebouwen aan het Binnenhof. De Huishoudelijke Commissie van de Eerste Kamer is nauw betrokken bij de ontwikkelingen. Naar verwachting zal in 2018 het programma van eisen voor de noodzakelijke aanpassingen aan het gebouw van de Eerste Kamer tot voltooiing komen. Zo nodig zal de Eerste Kamer bevindingen en voorstellen van het Rijksvastgoedbedrijf door eigen deskundigen laten verifiëren.

Werkzaamheden griffie van de Eerste Kamer

De griffie ondersteunt als ambtelijke organisatie de Eerste Kamer bij de uitvoering van haar (grond)wettelijke taken. De Kamerorganisatie (griffie) functioneert onder leiding van de Griffier van de Eerste Kamer. De Huishoudelijke Commissie geeft sturing aan de Griffier en houdt toezicht op het functioneren van de griffie.

In deze paragraaf wordt kort geschetst hoe deze werkzaamheden er in 2018 uit zullen zien.

Inhoudelijke ondersteuning

De afdeling Inhoudelijke Ondersteuning (IO) staat de commissies en de individuele Leden van de Kamer in algemene zin bij in hun wetgevende en controlerende werk. De afdeling bereidt de commissievergaderingen voor en zorgt voor verslaglegging.

Voorts ondersteunt de afdeling de Griffier bij de taken die hij vervult ten behoeve van de Voorzitter en het College van Senioren. Het gaat hier om de voorbereiding van de plenaire agenda notities, memo's, toespraken, inhoudelijke voorbereiding van bezoeken in het buitenland en deelname aan internationale conferenties en van de ontvangst van officiële bezoeken (provincies, buitenlandse delegaties e.d.).

De afdeling draagt zorg voor de schriftelijke voorbereiding van de behandeling van wetsvoorstellen en correspondentie met de regering op basis van de inbreng van de Leden. Zij levert op verzoek van commissies die zijn belast met het voorbereidend onderzoek van wetsvoorstellen en Europese voorstellen, informatiedossiers, notities en ambtelijke annotaties bij geagendeerde onderwerpen. Ook ten behoeve van ontvangsten/bezoeken, symposia en expertmeetings worden er informatiedossiers voorbereid, alsmede ten behoeve van belangrijke Europese/internationale vergaderingen en bezoeken.

De ambtelijke voorbereiding en begeleiding van vergaderingen van parlementaire assemblees van internationale organisaties is handen van de Griffie Interparlementaire Betrekkingen die deel uitmaakt van de organisatie van de Tweede Kamer, maar op basis van een dienstverleningsovereenkomst ook voor de Eerste Kamer werkzaam is.

In 2017/2018 bekleedt Nederland het voorzitterschap van de Benelux Interparlementaire Assemblee, hetgeen betekent dat een aantal vergaderingen van de Benelux Assemblee in de Eerste Kamer zullen worden gehouden

Kamerleden kunnen bij de afdeling Inhoudelijke Ondersteuning tevens terecht voor:

- vragen over parlementaire stukken en wet- en regelgeving (Kamerstukken, Handelingen Eerste en Tweede Kamer, E-dossiers, schriftelijke vragen)
- Staatsbladen, Staatscouranten, Traktatenbladen
- het opvragen van artikelen uit kranten en tijdschriften
- lenen, inzien en aanvragen van boeken, tijdschriften en rapporten.

Verder zorgt de afdeling voor:

- de redactie van de internetsites en de Europapoort
- stemmingsoverzichten Tweede Kamer
- landendossiers
- literatuuroverzichten
- aanmelding en wijzigen van abonnementen
- postregistratie en archivering.
- bijhouden diverse statistieken met betrekking tot de werkzaamheden van de Kamer
- beheer van de bibliotheek van de Kamer
- verwerking teksten van Leden en commissies van de Kamer en laten drukken van stukken
- bewaken verloop primaire proces.

Communicatie & Protocol

Het belang van communicatie vanuit de Eerste Kamer neemt om uiteenlopende redenen toe. Zo is er veel vraag naar informatie over het primaire proces: het beoordelen van wetgeving. Daarnaast staat ook de positie van de Eerste Kamer en haar leden geregeld in de belangstelling. Voorts verandert de wereld om ons heen in hoog tempo: er komt steeds meer - vooral digitaal - informatie beschikbaar en ook steeds sneller, en daarbij neemt de rol van sociale media toe. Ten slotte mag de communicatie naar de eigen medewerkers niet worden vergeten.

Binnen de afdeling Inhoudelijke Ondersteuning adviseert de eenheid Communicatie & Protocol over algemene communicatieaangelegenheden van de Eerste Kamer en verzorgt zij de mediavoortlichting over plenaire en commissievergaderingen.

Voorts vindt berichtgeving plaats, indien leden in het kader van een internationale functie optreden (d.w.z. niet partijgebonden) bijvoorbeeld als delegatieleider of als rapporteur in een interparlementaire assemblee.

Zij produceert diverse communicatiemiddelen, zoals folders, brochures, lesbrieven, audiovisueel materiaal etc.

De eenheid is medeverantwoordelijk voor de drie internetsites van de Eerste Kamer, te weten www.eerstekamer.nl, www.europapoort.nl en het intranet als ook, samen met de Tweede Kamer, de website www.staten-generaal.nl en de jeugdsite www.derdekamer.nl. De inhoudelijke medewerkers (plv. griffiers, stafmedewerkers en informatiespecialisten) dragen bij aan de inhoud van de internetsites.

De eenheid Communicatie & Protocol ondersteunt verder de protocollaire kant van inkomende bezoeken aan de Eerste Kamer waarbij de Voorzitter nadrukkelijk betrokken is, zoals staatsbezoeken, provinciebezoeken en bezoeken van buitenlandse parlementaire delegaties. Verder is de eenheid in uitvoerende zin verantwoordelijk voor de organisatie van Verenigde Vergaderingen zoals die op Prinsjesdag. De eenheid is ook nauw betrokken bij de voorbereiding van herdenkingen en eventuele speeches van de Voorzitter.

Bedrijfsvoering

Deze afdeling zorgt voor het ondersteunen van de processen en de organisatie van de Eerste Kamer met betrekking tot facilitaire, financiële, organisatorische en personele aangelegenheden. Bijzondere aandachtspunten zijn:

- beheer gebouw Eerste Kamer;
- de integrale beveiliging van de Eerste Kamer, haar leden en medewerkers in een samenwerkingsverband met de Tweede Kamer
- beveiliging rond Prinsjesdag; als beveiligingsambtenaar is het hoofd bedrijfsvoering verantwoordelijk voor de beleidsmatige voorbereiding van het beveiligingsplan voor Prinsjesdag.

De Kamerbewaarder en de kamerbodes dragen zorg voor de ontvangst en begeleiding van (officiële) gasten van de Kamer, en verzorgen de informatievoorziening tijdens de vergaderingen, en dragen zorg voor alle inkomende bezoeken en evenementen.

Op het vlak van ICT-aangelegenheden is er een samenwerkingsverband met de Tweede Kamer. De afdeling voert voor Eerste Kamer taken uit op het gebied van functioneel beheer (ondersteuning gebruik computers en kopieerfaciliteiten, telefonie e.d.) en onderhoudt contacten met betrekking tot de dienstverlening vanuit de Tweede Kamer, het ICTU en leveranciers. Het speelt technisch een belangrijke rol bij het beheer van de tablets.

Voorts omvat het takenpakket van de afdeling bedrijfsvoering het personeels(formatie)beheer, de salarisadministratie EK-personeel en Kamerleden en het financieel beheer. Onder het laatste valt het begrotingsbeheer en het doen van betalingen, onder meer de declaraties ten behoeve van de Kamerleden.

Naast de beheersmatige taken vindt advisering plaats door de adviseur personeel & organisatie op het gebied van personeel (o.a. rechtspositie) & organisatie. Op het vlak van P&O beleid werkt de eenheid personeel & organisatie Eerste Kamer samen met de afdeling Arbeidsvoorwaarden van de Tweede Kamer.

Bij de Postkamer komt de post voor de Kamer en haar Leden binnen en vindt sortering plaats. De Postkamer verzorgt tevens de feitelijke verzending van uitgaande stukken.

Tot de afdeling bedrijfsvoering behoort ook de chauffeur die ten dienste staat van de Voorzitter dan wel, in voorkomend geval, de Ondervoorzitter die de Voorzitter vervangt.

De functies van secretaresse van de Voorzitter en Griffier worden vervuld door twee parttime medewerkers. Zij vormen samen het bureau Voorzitter/Griffier en vallen onder de directe aansturing van de Griffier. De secretaresse van de Voorzitter verzorgt ook de secretariële ondersteuning van de Huishoudelijke Commissie (HC). De secretaresse van de Griffier

ondersteunt ook de vergaderingen van het Managementteam (MT) en de overlegvergaderingen Bestuurder/Ondernemingsraad (OR).

Voornemens voor 2018

De onderhavige raming gaat ervan uit dat de werkzaamheden van de Eerste Kamer in 2018 zullen worden voortgezet met inachtneming van de aanpassingen zoals die in de achterliggende jaren zijn doorgevoerd, en rekening houdend met de uitgangspunten en ontwikkelingen zoals die hierboven zijn beschreven. Bijzondere aandacht zullen, zoals deels reeds vermeld, in 2018 vragen: de implementatie van de besluiten die binnen de Kamer worden genomen ter uitvoering van de aanbevelingen van de Commissie Werkwijze Eerste Kamer, de renovatie van het gebouw van de Eerste Kamer als onderdeel van de renovatie van het Binnenhof die in de jaren 2020 en volgende haar beslag krijgt, de voorbereiding van de tijdelijke huisvesting van de Eerste Kamer aan het Lange Voorhout 34 voor de jaren van de renovatie van het gebouw aan het Binnenhof, de doorontwikkeling van de ICT-ondersteuning van het primair proces en het ontwikkelen van een toekomstbestendige ICT-visie waarmee ingespeeld kan worden op nieuwe ontwikkelingen. Voor de griffie worden de taken verbijzonderd in het Werkplan 2018. Aandachtspunt is ook de vraag of extra griffievoorzieningen nodig zijn voor een adequate ondersteuning van het grote, specialistische wetgevingsproject modernisering Wetboek van Strafvordering dat naar verwachting in de jaren 2019 tot 2025 in de Eerste Kamer aan de orde zal zijn.

De Eerste Kamer voert een personeels- en organisatiebeleid dat individuele medewerkers en de organisatie optimaal ondersteunt bij het uitvoeren van de afgesproken werkzaamheden en de individuele medewerker mogelijkheden biedt voor verdere (loopbaan)ontwikkeling. Daarbij wordt, onder meer op basis van competentie management, ook ingezet op ruimte voor kennisdeling en reflectie. Nieuwe wetgeving als de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren, en de gewijzigde Arbeidsomstandighedenwet, als ook de evaluatie van de eerste ervaringen met de Participatiewet zullen in het begrotingsjaar aandacht krijgen.

Verenigde Vergadering van de Staten-Generaal

De Voorzitter van de Eerste Kamer heeft ook de leiding van de Verenigde Vergadering van de Staten-Generaal. De wetgevende taak van de Verenigde Vergadering van de Staten-Generaal is beperkt van omvang. Plenaire vergaderingen van de Verenigde Vergadering hebben doorgaans een sterk ceremonieel karakter.

Voor 2018 staat op de rol de vergadering die op grond van artikel 65 van de Grondwet jaarlijks op de derde dinsdag van september wordt gehouden. De uit de organisatie van deze Verenigde Vergadering voortvloeiende kosten maken deel uit van de begroting van de Eerste Kamer. Samen met de Tweede Kamer beheert de Eerste Kamer de website www.staten-generaal.nl.

Artikel 1: Wetgeving en controle Eerste Kamer

De verplichtingen, uitgaven en ontvangsten (in € 1 000)					
	2014	2015	2016	2017	2018
Verplichtingen	9938	11017	11770	12069	11952
Uitgaven – totaal	9938	11017	11770	12069	11952
01. Apparaat	6528	7086	8317	8422	8295
02. Vergoedingen Voorzitter en leden Eerste Kamer	3346	3368	3360	3567	3577
03. Verenigde Vergadering	64	563	93	80	80
Ontvangsten	101	213	198	160	166

ALGEMEEN

De voorliggende raming voor 2018 sluit in grote lijnen aan bij de financiële kaders zoals die ook voor 2017 zijn gehanteerd. De aanwending van de (personele en materiële) middelen geschiedt mede ter realisering van de organisatorische en digitale werkprocessen. Kosten van groot onderhoud van het gebouw komen in de raming niet tot uitdrukking. Deze maken deel uit van de kosten van de Rijksvastgoedbedrijf (begroting ministerie van BZK).

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

UITGAVENARTIKEL 1, artikelonderdeel 01

APPARAAT

Personeel Eerste Kamer

De personele bezetting geeft per 1 januari 2017 het volgende beeld te zien:

Totaal aantal ambtenaren	53
Schalen 1 t/m 4	4*
Schalen 5 t/m 10	29
Schaal 11 en hoger	20

* 1x assistent facilitair medewerker tot 1 april 2018

De beschikbare formatie in fulltime eenheden (Fte's) bedraagt **52,33**. De werkelijke bezetting in fte's per 1 januari 2017 bedraagt 48,35. De verdeling daarvan is als volgt:

Schaal	Aantal Fte's	
18	1	
16	1	
14	1,83	
13	2,89	
12	1	
11	11,86	
Totaal schaal 11 en hoger		19,58
10	4,00	
9	4,00	
8	6,34	
7	1,47	
6	5,81	
5	4,92	
Totaal schalen 5 t/m 10		26,54
4	1,34	
2	0,89	
Totaal schalen 1 t/m 4		2,23
Totaal	48,35	48,35

Ambtelijk personeel

Op dit onderdeel worden de volgende uitgaven geraamd en verantwoord: brutosalarissen, gratificaties, toelagen, pensioenkosten en sociale lasten.

Overige personeelsuitgaven

Op dit onderdeel worden onder andere de volgende uitgaven geraamd en verantwoord: de kosten van inhuur externen (ter tijdelijke vervanging van medewerkers), opleidings- en cursusgelden, uitkeringen aan personeel, de kosten van de ondernemingsraad. De post biedt ruimte voor de in 2018 verwachte initiële werkzaamheden in het kader van het wetgevingsproject modernisering Wetboek van Strafvordering.

Postactief personeel

Op dit onderdeel worden de volgende uitgaven geraamd en verantwoord: de uitkeringen aan oud-personeel van de Kamer op wie de Wachtgeldregeling van toepassing is. Tevens worden hierop de doorberekende apparaat- en administratiekosten verantwoord.

Materieel

Uitzending leden en ambtenaren naar het buitenland

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de reis- en verblijfkosten, alsmede andere uitgaven betreffende de uitzending van leden en begeleidende ambtenaren van de Eerste Kamer naar het buitenland. Bij het geraamde bedrag is rekening gehouden met het toenemend interparlementair verkeer in verband met de Europese werkzaamheden van de Eerste Kamer.

Vergoedingen

Op dit onderdeel worden de volgende uitgaven geraamd en verantwoord: vergoedingen aan personeel voor maaltijden bij overwerk, stagiaires, reis- en verblijfkosten en kosten van het vervoerplan woon-werkverkeer Staten-Generaal.

Diensten van derden/uitbestede werkzaamheden

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord door derden uitgevoerde werkzaamheden. De uitbestede werkzaamheden zijn onder andere externe advisering, (een deel van de) schoonmaak, bewaking, beveiliging, onderhoud groenvoorziening, technische en bedrijfsinstallaties, kantoormachines, meubilair, binnen- en buitenonderhoud gebouwen. Met de Tweede Kamer is een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) gesloten met betrekking tot de beveiliging en openstelling van de Kamer. In de beveiligingskosten zijn meegenomen de beveiligingskosten verband houdend met de ontvangst in het gebouw van de Eerste Kamer van bezoekersgroepen via Stichting ProDemos, Huis voor democratie en rechtsstaat.

Fractieondersteuning Leden

Op dit onderdeel worden de kosten geraamd en verantwoord die nodig zijn voor de administratieve ondersteuning van de fracties. Het bedrag voor fractieondersteuning dat in het begrotingsjaar 2012 is verhoogd tot € 350.000,-, blijft voor 2018 gehandhaafd.

Overige diensten

Op dit onderdeel worden de volgende uitgaven geraamd en verantwoord: uitgaven voor porti- en bezorgkosten, telefoon en voor werving en selectie.

Algemene benodigdheden/bureaunkosten

Op dit onderdeel worden de volgende uitgaven geraamd en verantwoord: kosten voor papier, enveloppen, schrijf- en bureaubehoefden alsmede aanschaf boeken en abonnementen.

Specifieke gebruiksgoederen

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de kosten voor aankoop van gereedschappen, dienstkleding en (kleine) vervangingsmaterialen.

Specifieke verbruiksgoederen

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de kosten van het verbruik en vastrecht van elektra, gas, water en warmtelevering alsmede de kosten van aankoop van schoonmaakmiddelen e.d.

Representatiekosten

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de kosten voor representatie, daaronder ook begrepen de kosten van de ontvangst van buitenlandse delegaties en genodigden. Cateringkosten voor ontvangsten worden echter verantwoord onder het onderdeel catering.

Belastingen/heffingen/retributies

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de kosten voor rioolrecht, verontreinigingsheffing en het abonnement kabelnetaansluiting. Evenals in voorgaande jaren is, in afstemming met de Tweede Kamer, een bijdrage geraamd aan de Stichting ProDemos, Huis voor democratie en rechtsstaat, die als oogmerk heeft de toegangsprijs voor bezoeken aan de parlementaire gebouwen aan het Binnenhof voor burgers gematigd te houden. De bijdrage wordt aan laatstbedoelde Stichting verstrekt à € 37.500,- per jaar. Verder draagt de Kamer in 2018 voor een bedrag van € 35.000,- bij aan het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis.

Catering Eerste Kamer

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de kosten die betrekking hebben op alle door de cateraar aan de Eerste Kamer doorberekende kosten. Het cateringbedrijf is HACCP en ISO gecertificeerd.

Publiciteitskosten

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord: de kosten voor de websites, de kosten voor in- en externe communicatie, drukwerkkosten en de aanschaf van relatiegeschenken.

Exploitatie vervoermiddelen

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de kosten die betrekking hebben op de dienstauto, dienstscooter en dienstfietsen.

Parlementaire documenten

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de kosten van de parlementaire documenten Eerste Kamer. Met de SDU is voor de periode 2012-2017, als uitkomst van een Europese aanbesteding, een basiscontract gesloten over de elektronische bekendmaking (op basis van de Wet elektronische bekendmaking), als ook over de afname van papieren stukken. Dit basiscontract loopt waarschijnlijk in jaar 2018 ook door. De bijdrage van de Eerste Kamer in de kosten voor elektronische bekendmaking (na de inwerkingtreding van de Wet elektronische bekendmaking), als ook het aandeel van de Kamer in de (sterk verminderde) afname van papieren drukwerk, zal op dit onderdeel worden verantwoord.

Automatiseringskosten

Op dit onderdeel worden geraamd en verantwoord de kosten van de dienstverleningsovereenkomst automatisering (DVO) met de Tweede Kamer, lijnhuur verbindingen en personeel-, salaris- en financiële systeem. De kosten voor de DVO blijken lager uit te vallen dan eerder geraamd.

Aanschaf/vervanging van overige investeringsgoederen

Onder dit onderdeel vallen noodzakelijke investeringen in hard- en software en kantoormeubilair

UITGAVENARTIKEL 1, artikelonderdeel 02,

VERGOEDINGEN VOORZITTER EN LEDEN EERSTE KAMER

De raming van dit artikel is gebaseerd op de vigerende wettelijke regeling inzake de vergoeding voor de werkzaamheden, de vergoeding voor secundaire voorzieningen en de kostenvergoedingen van de Voorzitter en de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

UITGAVENARTIKEL 1, artikelonderdeel 03,

VERENIGDE VERGADERING

Op dit artikel worden geraamd en verantwoord alle kosten die verband houden met het in orde brengen van de Ridderzaal voor de Verenigde Vergadering op de derde dinsdag van september. Op dit artikel worden ook de uitgaven voor een eventuele bijzondere Verenigde Vergaderingen verantwoord

ONTVANGSTENARTIKEL 1, artikelonderdeel 04,

ONTVANGSTEN

Diverse ontvangsten

Op dit artikel worden de ontvangsten van diverse aard geraamd en verantwoord. Dit betreft vooral de volgende posten: opbrengst cateringverkopen en verkoop relatiegeschenken Eerste Kamer en terugbetalingen fractievergoedingen uit een vorig jaar. In 2016 tevens detachering.

**UITSPLITSING NAAR UITGAVEN BETREFFENDE
DE REALISATIE 2016, BEGROTING 2017 EN DE RAMING 2018**

(RAMING VAN DE) UITGAVEN - uitsplitsing naar uitgavensoort in €

artikel- onderdeel; artikel	deel	omschrijving	Realisatie 2016	Begroting 2017	Raming 2018
9901		Wetgeving en controle Eerste Kamer totaal	11.770.243	12.069.000	11.952.000
	O1	APPARAAT - totaal	8.316.894	8.422.500	8.294.737
		Personeel Eerste Kamer - totaal	4.274.339	4.914.250	4.955.983
		Ambtelijk personeel	3.479.761	3.926.250	3.972.983
		Reservering eindheffing WKR	495.970	550.000	550.000
		Overige personeelsuitgaven	218.560	356.000	350.000
		Postactieven - Wachtgelden	80.048	82.000	83.000
		Materieel - totaal	4.042.555	3.508.250	3.338.755
		Uitzending leden en ambtenaren buitenland	166.752	167.000	169.000
		Vergoedingen	81.471	86.500	87.500
		Diensten van derden/uitbesteding	504.147	660.000	600.000
		Fractieondersteuning Leden	338.150	350.000	350.000
		Overige diensten	124.037	119.750	120.242
		Algemene benodigdheden/bureaunkosten	39.113	40.000	40.400
		Specifieke gebruiksgoederen	2.907	12.500	2.965
		Specifieke verbruiksgoederen	137.566	142.000	142.505
		Representatiekosten	34.167	35.000	35.000
		Belastingen/heffingen/retributies	75.601	76.000	76.000
		Catering Eerste Kamer	356.371	390.000	393.000
		Publiciteitskosten	230.349	555.000	510.900
		- EU voorzitterschap ²	1.173.484	0	0
		Exploitatie vervoermiddelen	6.891	7.500	7.575
		Parlementaire documenten	182.304	185.000	186.000
		Automatiseringskosten	143.641	146.500	147.000
		Aanschaf/vervanging overige investeringsgoederen	435.604	525.500	460.666
		Gebruik grafelijke zalen	10.000	10.000	10.000
	O2	VERGOEDINGEN VOORZITTER EN LEDEN EERSTE KAMER - totaal	3.359.579	3.566.500	3.577.263
		Pensioen / wachtgeld Oud - Voorzitters	20.200	24.499	24.744
		Vergoeding voor de werkzaamheden	2.114.956	2.225.500	2.229.353
		Vergoeding voor secundaire voorzieningen	198.737	201.000	203.010
		Kostenvergoedingen	1.025.686	1.115.501	1.120.156
	O3	VERENIGDE VERGADERING - totaal	93.770	80.000	80.000
		Organisatie van de Verenigde Vergadering	93.770	80.000	80.000

² Deze post is incidenteel begroot

**UITSPLITSING NAAR ONTVANGSTEN BETREFFENDE
DE REALISATIE 2016, BEGROTING 2017 EN DE RAMING 2018**

<u>(RAMING VAN DE) ONTVANGSTEN - uitsplitsing naar ontvangstensoort in €</u>			Realisatie	Begroting	Raming
artikel-			2016	2017	2018
onderdeel;					
artikel	deel	omschrijving			
9901		Wetgeving en controle Eerste Kamer - totaal	197.661	160.000	166.000
O4		ONTVANGSTEN -totaal	197.661	160.000	166.000
		Diverse ontvangsten	158.920	117.600	122.701
		Vergoeding verleende diensten	38.741	42.400	43.299